

Den 21. november 2003 blev af Ophavsretslicensnævnet

i sag nr. 89

2 P Klip ved Per Christensen

mod

Gramex

afsagt følgende

Kendelse:

Indledning

Sagen angår størrelsen af det vederlag, som klageren, 2 P Klip ved Per Christensen, skal betale til indklagede, Gramex, for offentlig fremførelse af musik (baggrundsmusik) i klagerens frisørsalon, jf. ophavsretslovens § 2, stk. 3, § 65, § 66 og § 68. Sagen er indbragt for nævnet i medfør af lovens § 47, stk. 1.

2 P Klip er en frisørsalon beliggende på Nørrebrogade i København, der ejes af Per Christensen.

Gramex er af Kulturministeriet godkendt som forvaltningsorganisation i medfør af ophavsretslovens § 68, stk. 2, og repræsenterer udøvende kunstnere og fremstillere af lydoptagelser (pladeproducenter).

Sagen er indbragt for Ophavsretslicensnævnet ved klageskrift af 2. februar 2003. Efter skriftveksling blev der afholdt mundtlig forhandling den 20. oktober 2003.

I nævnets behandling af sagen har deltaget højesteretsdommer Peter Blok, advokat Asger Thylstrup og advokat Hanne Bender.

Parternes påstande

2 P Klip har nedlagt påstand om, at Gramex ikke er berettiget til at gennemføre den særlige forhøjelse af vederlaget med 15,4 % pr. 1. januar 2003, som er forlangt af Gramex.

Gramex har påstået frifindelse.

Sagens baggrund og omstændigheder

Gramex' tarif for baggrundsmusik i handels- og afsætningslokaler m.v. har gennem mange år været knyttet til den tarif, som inden for samme område gælder for vederlaget til KODA, der repræsenterer komponister, tekstforfattere og musikforlæggere. Til begge organisationer betales et fast beløb pr. kvartal (minimumsvederlag) for lokaler op til 240 m², medens vederlaget pr. kvartal for lokaler over 240 m² beregnes i forhold til antal m². Begge tariffer pristalsreguleres på grundlag af nettoprisindekset. Vederlaget til KODA har indtil en ændring af ophavsretsloven ved lov nr. 472 af 7. juni 2001 været godkendt af Kulturministeriet.

I forbindelse med gennemførelsen af ophavsretsloven af 1961, ved hvilken de udøvende kunstners rettigheder blev anerkendt, blev vederlaget til Gramex fastsat til 50 % af vederlaget til KODA. Efter det oplyste tog man udgangspunkt i, at vederlaget til Gramex skulle svare til vederlaget til KODA, såfremt Gramex repræsenterede det samme repertoire som KODA, og under hensyn til, at Romkonventionen af 1961 vedrørende beskyttelse af udøvende kunstners, pladeproducenters og radiofoniers rettigheder på daværende tidspunkt kun var tiltrådt af et mindre antal lande, fastsattes vederlaget til Gramex herefter til 50 % af vederlaget til KODA. I 1995 blev vederlaget til Gramex forhøjet til 65 % af vederlaget til KODA med henvisning til, at Romkonventionen nu var tiltrådt af flere lande, således at Gramex repræsenterede flere rettighedshavere.

I en skrivelse fra Gramex af 13. december 2002, som efter det oplyste er udsendt til 15-16.000 virksomheder m.v., hedder det bl.a.:

”Gramex forvalter de udøvende kunstners og pladeselskabernes rettigheder i Danmark.

I den forbindelse sørger Gramex for at indkassere betaling, når udgivne lydoptagelser spilles offentligt. Man skal altså betale til Gramex, når man spiller musik fra radio, tv, cd el. lign. i butikker, telefonlinjer, restauranter eller på andre offentligt tilgængelige steder.

Betalingen til Gramex er baseret på en såkaldt blancolicens. Dette betyder, at man har lov til at spille, hvad man vil og hvor meget man har lyst til, uden at dette skal rapporteres særskilt til Gramex.

Priserne er fastsat specifikt indenfor de enkelte områder og der er i prisen taget højde for at Gramex ikke repræsenterer hele verdensrepertoiret (bl.a. er amerikanske rettighedshavere ikke repræsenteret af Gramex).

Siden 1995 er tarifferne kun ændret i forhold til udviklingen i nettoprisindekset. I denne periode er antallet af Gramex-repræsenterede rettighedshavere imidlertid øget betydeligt, idet flere lande som fx Canada har ratificeret Rom-konventionen, som er grundlaget for Gramex virksomhed.

Gramex hæver derfor tarifferne pr. 1. januar 2003 med 15,4 % udover den almindelige indeksregulering.”

Som det fremgår af skrivelsen, var den særlige forhøjelse af vederlaget på 15,4 % begrundet i, at antallet af lande, der har ratificeret Romkonventionen, var steget væsentligt siden 1995. I januar 1995 var konventionen ratificeret af 47 lande, medens den i januar 2003 var ratificeret af 71 lande, herunder yderligere bl.a. Albanien, Belgien, Bulgarien, Canada, Israel, Polen, Portugal, Rumænien og Venezuela. I juli 2003 var konventionen ratificeret af 76 lande. USA har ikke ratificeret konventionen.

Gramex har anført, at den særlige forhøjelse tillige er begrundet i den ændring af beskyttelseskriterierne, som er blevet gennemført ved lov nr. 1051 af 17. december 2002 om ændring af ophavsretsloven, jf. nyaffattelsen af lovens § 86. Hidtil har beskyttelsen i relation til Gramex-vederlaget alene omfattet lydoptagelser, der er foretaget i et land, der er med i Det Europæiske Økonomiske Samarbejde eller som har ratificeret Romkonventionen. Efter ændringen gælder tillige et nationalitetskriterium, således at alle indspilninger, der er foretaget af et pladeselskab med hjemsted inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde eller i et land, der har ratificeret Romkonventionen, er beskyttet, uanset hvor optagelsen har fundet sted, hvilket navnlig har betydning i relation til optagelser foretaget i USA.

I 4. kvartal 2002 udgjorde minimumsvederlaget til KODA for baggrundsmusik i handels- og afsætningslokaler m.v. 420 kr., medens minimumsvederlaget til Gramex udgjorde 273 kr. (65 % af 420 kr.). Efter en pristalsregulering på 2,38% var minimumsvederlaget til KODA i 1. kvartal 2003 på

430 kr., medens det af Gramex forlangte minimumsvederlag efter den særlige yderligere forhøjelse på 15,4 % var 322,50 kr. (75% af 430 kr.). Den særlige forhøjelse på 15,4 % fremkommer således ved, at andelen af KODA-vederlaget er forhøjet fra 65 % til 75 %.

2 P Klip's lokaler er 20 m², og forretningen betaler således efter minimumstariffen.

Gramex har oplyst, at en tilsvarende særlig forhøjelse er kommet til udtryk i aftaler indgået med Dansk Industri (musik til arbejdet), DSB, Cirkusdirektørforeningen og danseskolerne og indgår i igangværende forhandlinger med HORESTA, DGI og DIF.

Parternes anbringender

2 P Klip har anført, at den af Gramex forlangte særlige forhøjelse af vederlaget med 15,4 % ikke er rimeligt begrundet. Gramex har ikke fremlagt beregninger, som viser, at de påberåbte forhold kan begrunde en forhøjelse af denne størrelse. Det er ikke rimeligt, at Gramex ensidigt fastsætter en sådan forhøjelse. Gramex burde have forhandlet med de relevante organisationer inden for butikshandelen og servicefagene m.v., eksempelvis Dansk Handel og Service.

Gramex har anført, at den særlige forhøjelse på 15,4%, som fremkommer ved, at andelen af KODA-vederlaget forhøjes fra 65 % til 75 %, er rimeligt begrundet i dels det forhold, at Romkonventionen nu er tiltrådt af væsentligt flere lande end i 1995, dels den ændring af beskyttelseskriterierne, som blev gennemført ved lovændringen i 2002. Da musikken i handels- og afsætningslokaler m.v. er omfattet af en blanco-licens, har Gramex ikke præcise oplysninger om det anvendte repertoire i disse lokaliteter. På grundlag af andre kilder, herunder afspilningen i radioerne og pladesalget, har Gramex foretaget et skøn over omfanget af det ubeskyttede repertoire, som navnlig omfatter det amerikanske. Dette udgør generelt set 20-25%, men efter lovændringen vil en vis del heraf ikke længere være ubeskyttet. På denne baggrund har Gramex fundet det rimeligt at foretage et fradrag på 25 %, således at Gramex-vederlaget nu udgør 75 % af KODA-vederlaget. Den udvidede beskyttelse, som har fundet sted, indebærer, at Gramex skal fordele de indkomne vederlag til flere rettighedshavere, hvilket er baggrunden for, at vederlaget fra brugerne bør forhøjes. Dette er da også blevet accepteret ved indgåelsen af flere aftaler på andre områder. Forhøjelsen af den her omhandlede tarif, som omfatter et meget stort antal butikker m.v., har kun givet anledning til få henvendelser, og Gramex har ikke modtaget andre klager.

Det vederlag, 2 P Klip og tilsvarende mindre forretninger m.v. skal betale, udgør 322,50 kr. i kvartalet eller 1.290 kr. om året. Dette kan ikke anses for urimeligt i betragtning af, at brugeren opnår en blanco-licens til at afspille hele verdensrepertoiret uden nogen tidsmæssige begrænsning og uden at skulle rapportere brugen til Gramex. Vederlaget dækker såvel egen afspilning af CD og bånd m.v. som udsendelse af musik fra radio.

Tariffen for handels- og afsætningslokaler m.v. omfatter en bred vifte af lokaliteter såsom butikker, servicefag, håndværkere, biblioteker, gallerier, biografer og svømmehaller m.v., og der findes derfor ikke nogen central forhandlingsberettiget organisation. KODA og Gramex har i 2000 med Dansk Frisørmesterforening drøftet, om der skulle indgås en aftale for foreningens medlemmer, men dette ønskede foreningen ikke.

Ophavsretslicensnævnets bemærkninger

Sagen angår den særlige forhøjelse af vederlaget til Gramex for baggrundsmusik i handels- og afsætningslokaler m.v. med 15,4 %, som Gramex har gennemført pr. 1. januar 2003, og som fremkommer ved, at vederlaget til Gramex er forhøjet fra 65 % af vederlaget til KODA til 75 % af vederlaget til KODA. Ved betalingen opnår brugeren en blanco-licens, og Ophavsretslicensnævnet finder, at forhøjelsen er rimeligt begrundet i den udvidelse af det af Gramex forvaltede beskyttede repertoire, som har fundet sted dels som følge af, at et øget antal lande har tiltrådt Romkonventionen, dels som følge af den ændring af beskyttelseskriterierne, som blev gennemført ved ændringen af ophavsretslovens § 86 ved lov nr. 1051 af 17. december 2002.

Minimumsvederlaget til Gramex, som klageren betaler, udgør efter stigningen pr. 1. januar 2003 322,50 kr. i kvartalet. Dette vederlag, for hvilket brugeren opnår en ubegrænset tilladelse til at spille baggrundsmusik i sine lokaler, kan efter nævnets opfattelse ikke anses for urimeligt.

Nævnet tager herefter Gramex' påstand om frifindelse til følge. Det forhold, at Gramex har gennemført forhøjelsen uden forudgående drøftelser med relevante organisationer for brugerne, kan ikke føre til et andet resultat.

Thi bestemmes:

Indklagede, Gramex, frifindes for den af klageren, 2 P Klip ved Per Christensen, nedlagte påstand.

I medfør af § 4 i bekendtgørelse nr. 762 af 2. oktober 1997 om Ophavsretslicensnævnet bestemmes, at det offentlige for klageren skal betale halvdelen af udgifterne ved nævnets behandling af sagen, medens den anden halvdel skal betales af indklagede.

Peter Blok

Asger Thylstrup

Hanne Bender